

Nr 190.

Av herr **Alexanderson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 372 angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter.

I proposition nr 372 föreslås i fråga om privatläroverken dyrtidstillägg för innevarande år, uppgående för föreståndare och ämneslärare, manliga och kvinnliga, till 500 kronor för år, för manliga timlärare, utom vid högre flickskolor, till 15 kronor för veckotimme, och för övriga timlärare samt övningslärare, manliga och kvinnliga, 10 kronor likaledes för veckotimme.

Vid bifall till denna framställning skulle vad först beträffar föreståndare och ämneslärare och lärarinnor, statens bidrag till deras lönevillkors bättrande komma att utgöra 400 kronor tillfällig löneförbättring och 500 kronor dyrtidstillägg eller inalles 900 kronor. Och lönevillkoren för en lärarinna i begynnelsegraden skulle ställa sig sålunda: 1,400 kronor grundlön + 600 kronor löneförbättring (därav statsbidrag 400 kronor, kommunalt bidrag 200 kronor) + 500 kronor dyrtidstillägg = 2,500 kronor. Tacksamt bör erkännas den redobogenhet, med vilken departementschefen sökt göra vad han ansett sig förmå för att förbättra den hittillsvarande bedrövlige löneställningen. Men tvenne erinringar torde tillfyllest kasta ljus över, hur alldeles otillfredsställande situationen även vid bifall till propositionen alltjämt förbliver.

Jämför man en ämneslärarinna vid privatläroverk med en e. o. lärarinna vid en statssamskola i lönehänseende, befinnes, att även inräknat det föreslagna dyrtidstillägget ämneslärarinnans avlöningsförmåner stanna vid nästan precis hälften av e. o. samskolelärarinnans. Den sistnämnda har nämligen 2,600 kronor i lön och skulle enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 225, vid antagande av grund-

talet 135, erhålla dyrtidstillägg med 2,376 kronor, alltså tillhoppa 4,976 kronor mot privatläroverkslärarinnans 2,500 kronor. Fullt så ogynnsamt ställer väl icke jämförelsen sig i de flesta fall, enär kommunerna i stor utsträckning beviljat privatläroverkens personal dyrtidshjälp. Men denna utgår med mycket växlande belopp och i allt fall givetvis ingenstädes så rikligt, att avlöningen i dess helhet kommer ens i närheten av den statsanställda lärarinnans. Den andra erinringen, som må göras, är en hänvisning till att Kungl. Maj:t i proposition vid innevarande riksdag nr 178 funnit sig böra föreslå, att för nästa år privatläroverkens lärarinnor erhålla i löneförbättring 1,500 kronor jämte dyrtidstillägg, om vars belopp intet närmare är utsagt. Med fullt skäl har, i anknytning till detta bebadade förslag, centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen i sin i förevarande proposition citerade skrivelse framhållit, att denna lärarinnekår, som till följd av ogynnsamma omständigheter så många år fått vänta på sin sedan länge planerade lönereglering, har befogade anspråk att redan under innevarande dyra år få åtnjuta förbättring i lönevillkor till hela det belopp, som sålunda erkänts böra utgå av statsmedel.

Av departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet framgår ock tydligt nog, att hans egen önskan går i samma riktning. Han framhåller »det synnerligen brydsamma läge, vari dessa skolors lärarinnepersonal framför andra på grund av sina låga avlöningar befinner sig», och han betonar, att endast »statsfinansiella skäl» nödgat honom att stanna vid det belopp, han föreslagit.

Icke heller jag vågar ifrågasätta, att dyrtidstillägget för innevarande år skulle bestämmas så högt, att det tillika med statsbidraget till löneförbättringen utgjorde 1,500 kronor. Jag vågar icke ens föreslå, att summan med inräknande av kommunalbidraget å 200 kronor må få uppgå till detta belopp. Men en viss höjning utöver vad departementschefen äskat synes mig dock ha så utomordentligt starka skäl för sig, att — med allt medgivande åt en nödvändig sparsamhet — rättvisa och vederbörligt hänsynstagande till privatlärarinnornas svåra läge dock kräva denna höjning. Departementschefen förutsätter, att kommunerna skola påtaga sig ett belopp, motsvarande 50 % av vad staten enligt hans förslag skulle tillskjuta, varigenom dyrtidstillägget skulle stiga till 750 kronor. Dylikt kommunalt åtagande har dock ej ansetts böra ställas som villkor för statsbidraget. Om nu emellertid staten ville åtaga sig hela detta

belopp, 750 kronor, bleve detta säkerställt, och eventuella kommunala bidrag komme som en ytterst välbehövlig hjälp därutöver. Jag tillåter mig hemställa om en dylik utvidgning av statens dyrtidstillägg, som alltså skulle utgöra 125 % på hela löneförbättringen i stället för blott på statens andel däri. Statens totala bidrag skulle då bliva 1,150 kronor, mot föreslagna 1,500 + dyrtidstillägg nästa år.

Medan, såsom nyss nämnts, propositionen i fråga om ämneslärarinnorna föreslår ett dyrtidstillägg, uppgående till 125 % av statsandelen i tillfälliga löneförbättringen, har motsvarande tillägg för tim- och övningslärare föreslagits i en vida ogynnsammare proportion till samma förbättring. Statsandelen i denna sistnämnda utgör nu för manlig timlärare vid andra än högre flickskolor 16 kronor, och för övriga kategorier timlärare samt för övningslärare 13,33 kronor. Det föreslagna dyrtidstillägget är satt till 15, resp. 10 kronor d. v. s. till blott 94, resp. 75 % av nyssnämnda belopp.

Om anledningen till denna avsevärda åtskillnad nämnes i propositionen intet; på sidan 13 utgår departementschefen vid kostnadsberäkningens uppgörande från, att förhöjningen i förhållande till tillfälliga löneförbättringen skulle »i runt tal» vara 25 % för det hela. I allt fall synes det mig icke motiverat att tillämpa andra och lägre procentsatser för tim- och övningslärarna. Måhända motväges förhållandet för vissa manliga timlärares del därav, att något avdrag vid förening av tjänster icke skall ifrågakomma, men för de övriga åtminstone innebär detta i allmänhet ingen som helst compensation. Jag tillåter mig därför hemställa, att samma beräkningsgrunder bliva tillämpade på dessa grupper som på ämneslärarna. Under förutsättning att, såsom ovan hemställts, dessa skulle erhålla ett dyrtidstillägg av 750 kronor, bleve siffrorna för manliga timlärare vid andra än högre flickskolor 30 kronor och för övriga timlärare ävensom för övningslärare 25 kronor för veckotimme. För en full tjänstgöring om 24 veckotimmar motsvarar detta 720, resp. 600 kronor pr år.

Vid beräkningen av de ekonomiska konsekvenserna av mina hemställanden har jag nödgats bortse från de möjliga verkningarna av propositionens princip, att förening av tjänster ej medför avdrag, enär jag saknar alla hjälpmedel att beräkna denna faktor. Jag förutsätter sålunda en ökning av 50 % å det i propositionen för ifrågavarande lärarpersonal äskade belopp.

På grund av det anförda får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte ifråga om den under »E. privatläroverk» i förevarande proposition upptagna lärarpersonal höja de under 2 a) och b) angivna belopp från 500 till 750 kronor, det under c) angivna belopp från 15 till 30 kronor samt de under d)—f) angivna belopp från 10 till 25 kronor, ävensom i följd härav höja det av Kungl. Maj:t äskade förslagsanslaget med 343,750 kronor.

Stockholm den 31 mars 1919.

Nils Alexanderson.

I motionen instämma:

Sam. Clason.

Olof Olsson.

Otto Mannheimer.

G. H. von Koch.

Th. Borell.